

Inhoud

Woord vooraf	7
1 De roeping, de vereisten, de vreugde	9
2 Een dienstknecht van God, een slaaf	17
3 Bidden om de gaven	25
4 Godvrezend dienen	32
5 Het ambt vraagt om voeding	39
6 Leidinggeven als dienaar van Christus	47
7 De kerkenraad als broederkring	54
8 Geroepen heiligen roepen tot heiliging	62
9 Aan een huis is altijd werk te doen	70
10 Ouderling oefent opzicht	77
11 Pastoraat rondom de doop	85
12 Pastoraat en avondmaal	92
13 Namens Jezus op bezoek	99
14 Samen bidden op het strand	107

15 Met vreugde Gods wil doen.....	116
16 In het geheel van de kerk.....	123
17 Kerk in stad en land en wereldwijd.....	131
Personalia	139
Noten	141

De roeping, de vereisten, de vreugde

Dr. J. Hoek

In de kerk van Christus is allereerst *de leer* die gebracht wordt van de grootste betekenis. Toch is ook de inrichting van de kerk, de plaats van de ambten en gaven, en daarmee *de orde* binnen de kerk van belang. Veelzeggend is het dat van de 37 artikelen van de Nederlandse Geloofsbelijdenis (NGB) er niet minder dan drie (30-32) aan de ambten zijn gewijd. Dit hoofdstuk vraagt aandacht voor de *roeping* tot het ambt, de *vereisten* die de Bijbel aan ambtsdragers stelt en de *vreugde* in het vervullen van het ambt. Om hierop in te kunnen gaan, dienen we zicht te hebben op het *wezen* van het ambt.

Wezen van het ambt

We zien ‘ambtsdragers’ als een aparte categorie binnen de christelijke gemeente. We doelen hierbij op bijzondere, leidinggevende ‘diensten’ (of: ‘bedieningen’) ten behoeve van het geheel. ‘Zoals het menselijk lichaam door het beendergestel stevig in stand gehouden wordt en het lichaam deze structuur niet kan missen, zo heeft het charismatische lichaam van de kerk de

ambten als structuur nodig om te kunnen bestaan.’¹ Dit is beeldend uitgedrukt in Efeze 4:16: ‘Van Hem [Christus] uit wordt het hele lichaam samengevoegd en bijeengehouden door elke band die ondersteuning geeft, overeenkomstig de mate waarin ieder deel werkzaam is. Zo verkrijgt het lichaam zijn groei, tot opbouw van zichzelf in de liefde.’ Artikel 30 van de NGB zegt dat de ambten van predikant, ouderling en diaken ertoe dienen om ‘de ware godsdienst te onderhouden en er zorg voor te dragen dat de ware leer haar loop heeft, dat ook de overtreders op geestelijke wijze bestraft en in toom gehouden worden en dat ook de armen en bedroefden geholpen en getroost worden naar dat zij nodig hebben.’ Ambtsdragers zijn als het goed is wegbe-reiders voor het Woord die hinderpalen uit de weg ruimen. Ze hebben de speciale opdracht om de kudde van Christus te wei-den met de ‘staf van het Woord’. Zo bezien zijn niet alleen pre-dikanten, maar ook ouderlingen en diakenen dienaren van het Woord!

Enerzijds zijn deze diensten te vergelijken met alle overige taken die binnen de gemeente worden uitgevoerd, bijvoorbeeld die van de koster, de organist, de zondagsschoolleidster, de redacteur van het kerkblad, de presidente van de vrouwenvere-niging enzovoorts. Anderzijds hebben deze ‘ambten’ toch een heel eigen plaats. We mogen ze zeker niet louter functioneel zien als klussen die nu eenmaal geklaard moet worden. Ambts-dragers zijn geroepen om Christus te representeren. Christus is het Hoofd van de gemeente. De gemeente heeft weliswaar de Heilige Geest ontvangen en is daarom mondig, maar zij staat nog wel in de gebrokenheid van het hier en nu. Daarom heeft zij ordening nodig en waar dingen fout gaan in leer en leven, behoeft zij discipline ofwel tucht.

Door middel van de tucht over leer en leven zoals deze behar-tigd wordt door de ambtsdragers, ziet Christus als de goede Herder liefdevol om naar de kudde. Het is niet de bedoeling de vrijheid van de gemeente in te perken, maar juist om haar opti-

male ruimte te verschaffen. Daarop is wijze leiding door middel van de ambten gericht. Het Woord van God wordt vertolkt en toegepast door mensen die door de Geest daartoe worden be- kwaamd en door de gemeente daarvoor zijn uitgekozen.

Uit het bijbelboek Handelingen en uit de apostolische brieven blijkt duidelijk dat er in de vroegste christelijke gemeenten al diensten met een permanent karakter zijn geweest, als zodanig onderscheiden van de meer spontane en incidentele (charisma- tische) diensten. Zij die deze permanente taken verrichtten, waren bekleed met een zeker gezag dat gepaard ging met roe- ping, aanstelling, handoplegging en soms een bepaalde vergoe- ding. Deze ambten functioneren als hartbewaking van de gemeente.

Er tekenen zich in het Nieuwe Testament gaandeweg drie ter- reinen af van door de Geest verwekte 'ambten': het uitdragen van het Woord (apostelen, profeten, evangelisten, herders en leraars), het daadwerkelijk verlenen van hulp en het troosten vanuit het Woord (diakenen) en het besturen en leiden van de gemeente en al haar activiteiten (oudsten en opzieners). Het spannende hierbij is dat deze ambten uit de gemeente zelf opkomen, maar tegelijkertijd door Christus aan de gemeente geschonken worden en dus een 'relatief tegenover' vormen. Dat laatste aspect moeten we in een tijd van mondigheid en demo- cratisering niet uit het oog verliezen.

Het werk van de ambtsdragers geldt in de eerste plaats de opbouw van de gemeente op het fundament dat in Christus is gelegd (1 Kor. 3:10-23) en vervolgens de toerusting van de ge- meente tot getuigenis en dienst in de wereld. Deze toerusting staat in het kader van de *missio Dei*, de op de wereld gerichte zending door God. Hun opzicht over de gemeente wil ertoe bij- dragen dat zij een positieve uitstraling en aantrekkingskracht heeft in het midden van de samenleving (vgl. 1 Thess. 3:12; 5:15).

Roeping tot het ambt

Het lijkt erop dat veel hedendaagse kerkgangers heel anders tegen de ambten aankijken dan Paulus, die het in 1 Timotheüs 3:1 heeft over 'een voortreffelijk werk', een schone taak waarnaar je kunt verlangen en die je als een voorrecht mag ontvangen. Het gaat er dan uiteraard wel om dat dit een zuiver verlangen is dat voortkomt uit liefde tot Christus en Zijn gemeente. Hoe is het in de gemeenten met dit verlangen gesteld? Het blijkt voor steeds meer gemeenten moeilijk te zijn of soms zelfs onmogelijk om de vacatures binnen de kerkenraad te vervullen. Gemeenteleden stellen zich wel beschikbaar voor een bepaalde taak of functie, maar niet voor het ambt van ouderling of diaken. Ze schrikken terug voor de verantwoordelijkheid die het zijn van ambtsdrager met zich meebrengt of voor een meerjarige binding en kiezen liever voor een lichtere, meer overzichtelijke taak. Het komt hun in veel gevallen bepaald niet gelegen wanneer ze door de gemeente (en zo door Christus Zelf!) geroepen worden tot het bekleden van een ambt. Nu is het inderdaad zo dat er in onze samenleving veel druk ligt op met name jongere mensen om te presteren, flexibel te zijn enzovoorts. We kunnen er dan begrip voor opbrengen dat de eerste reactie op zo'n benoeming afwerend is. Toch heeft Paulus' warme pleidooi voor het vrijmoedig aanvaarden van een ambt ons ook vandaag de dag veel te zeggen.

Het is zeker waar dat je tot het ambt geroepen moet zijn en dat het niet goed is jezelf op de voorgrond te dringen. Laten we echter beseffen dat de roeping tot het ambt voor de gelovige niet uit de lucht komt vallen! Geroepen ben je als gelovige namelijk toch al. Je staat als zodanig in het 'ambt aller gelovigen'. Christus is in ons midden als Eén Die dient (Luk. 22:27; Matth. 20:26-28). In navolging van Hem dienen we als broeders en zusters elkaar en stellen we ons dienstbaar op in de samenleving. Van deze dienstplicht is geen enkele gelovige vrijgesteld. Niemand heeft het

recht om werkeloos aan de kant te blijven staan. De roeping en het werk van de ambtsdragers kunnen niet los gezien worden van de roeping en het werk van de gemeente als geheel.

In het Nieuwe Testament lezen we hoe gelovigen op allerlei manieren actief zijn. Mannen en vrouwen ontvangen gaven van de Heilige Geest om daardoor vruchtbaar te kunnen functioneren in de kerk en breder, in het Koninkrijk van God. Iedere christen is door de Geest gezalfd om profetisch de Naam van God te belijden, priesterlijk zijn of haar leven aan Hem te wijden en koninklijk het kwaad te bestrijden (zie zondag 12 van de Heidelbergse Catechismus). De kerkorde van de Protestantse Kerk in Nederland formuleert dit als volgt: ‘Levend uit Gods genade in Jezus Christus vervult de kerk de opdracht van haar Heer om het Woord te horen en te verkondigen’; ‘Gezonden in de wereld en geroepen tot de bediening van de verzoening, getuigt de kerk in verkondiging en dienst aan alle mensen en aan alle volkeren van het heil in Jezus Christus’; ‘De gemeente, daartoe begenadigd door de Geest, is geroepen tot de dienst aan het Woord van God.’ (I, 2; I, 8; IV, 1).

In het licht hiervan zullen we niet lichtvaardig mogen bedenken wanneer Christus ons – in de weg van de middelen – roept tot een bijzondere taak in Zijn wijngaard.

Vereisten voor het ambt

Een van de hoofdstukken uit de Bijbel die licht verspreiden over de maatstaven die voor ambtsdragers gelden, is het al genoemde 1 Timotheüs 3. Ambtsdrager zijn is bepaald geen erebaantje, zo blijkt hier. Er komt het een en ander bij kijken en het vraagt volle inzet! Voor ieder die geroepen wordt tot het ambt van predikant, ouderling of diaken, alsook voor ieder die al korter of langer een van deze ambten bekleedt, is het nodig regelmatig een hoofdstuk als 1 Timotheüs 3 zorgvuldig te lezen en te over-

wegen. Hier wordt ambtsdragers een spiegel voorgehouden. Niet dat van ambtsdragers extra heiligheid wordt gevraagd vergeleken met 'gewone' gemeenteleden. De roeping tot heilig leven geldt immers voor elke gelovige. Het is wél zo dat ambtsdragers een voorbeeldfunctie hebben en dat daarom het Evangelie extra geschaad en gesmaad wordt wanneer juist zij onheilig leven. Het luistert daarom nauw. Heel wat punten worden opgesomd als kenmerken van een onberispelijke opziener of diaken. Zo moeten ze een goed huwelijk hebben waarin ze trouw zijn (zonder hiermee overigens de weg tot het ambt voor ongehuwden af te sluiten!) en hun gezin verstandig leiden. Als mensen met innerlijke beschaving worden ze gekenmerkt door bescheidenheid en mildheid. Met name de ouderlingen zijn bekwaam om te onderwijzen en zijn daartoe zelf goed onderlegd in de Schrift. Er kan geen sprake zijn van verslaving en evenmin van een vechtersmentaliteit of van geldgierigheid. Een volgend kenmerk is gastvrijheid en het hebben van een goede naam bij buitenstaanders. Het gaat erom dat het geloof ons hele leven doortrekt, zodat buitenkerkelijken zien dat we leven uit het Evangelie en dat onze daden rijmen met onze woorden. Goede diakenen weten van het heilgeheim van Gods genade en hebben een goed geweten. Ze zijn financieel volstrekt betrouwbaar en getuigen in hun bediening van de liefde van Christus. Treffend formuleert dr. L.G. Zwanenburg: 'Welk ambt we dus ook mogen bekleden, allen hebben we het levende geloof in Christus nodig, dat wij als zondaren van Zijn genade mogen leven, opdat onze dienst een uiting mag zijn van Christus' werk in de wereld. De levende band met Hem is voor het ambt onmisbaar. We moeten er weet hebben van bediend te worden door de Here om maar in enige dienst te kunnen staan. Hij is de Bron van het werk, het werk is de beek die uit de Bron voortkomt. Zal onze dienst levend zijn, dan kan dat alleen in de gemeenschap met Christus. Voortdurend zij daarom ons gebed: Here, bedien ons met Uw Geest, opdat we ons werk mogen doen.'²

Vreugde van het ambt

Paulus spreekt niet alleen over de maatstaven en criteria waaraan ambtsdragers hebben te voldoen, maar ook over de rijke zegen die rust op getrouwe ambtsbediening. ‘Want zij die hun dienst goed verricht hebben, maken dat zij hoog staan aangeschreven en veel vrijmoedigheid verkrijgen in het geloof in Christus Jezus.’ (1 Tim. 3:13) Ambtsdragers dienen de vereisten voor het ambt ernstig te nemen maar behoeven zich daaraan niet te vertillen of daardoor in een kramp te schieten. Ze mogen ook in onze tijd zien op God Die hen roept. ‘Hij Die u roept, is getrouw. Hij zal het ook doen’. (1 Thess. 5:24)

Die roeping en belofte geldt voor heel de gemeente en zeker ook voor de ambtsdragers. Zo mogen jongeren en ouderen het ambt met vreugde aanvaarden en vervullen. Ambtsdragers worden gedragen door het ambt als door God gedragen dragers. In 2 Korinthe 1 zegt Paulus: ‘Niet dat wij heersen over uw geloof, maar wij zijn medearbeiders aan uw blijdschap, want u staat vast door het geloof.’ Medewerker zijn aan de blijdschap van de gemeente: dat haalt het ambt weg uit het problematische als betrof het een taak die je al zuchtende doet. We proeven vreugdevol de wijn van de bruiloft te Kana (Joh. 2:1-12). Het is een voorrecht om medewerker aan de blijdschap van het Koninkrijk te zijn! Daarom mag in dit boek blijde verwondering de toon zetten. Wat een wonder dat de Heere mensen in dienst neemt.

Gespreksvragen

1. Hoe kunnen we als ambtsdragers de vereisten voor het ambt ernstig nemen en tegelijkertijd beseffen dat we ons daaraan niet hoeven te vertillen en daardoor niet in een kramp hoeven te schieten?
2. Ambtsdragers zijn geroepen zorg te dragen voor de hartbewaking van de gemeente. Kunt u aangeven hoe dit in de praktijk plaatsvindt?

3. Wat zijn volgens u de oorzaken van het veelvuldig bedanken voor een benoeming tot ambtsdrager? Hoe kan eraan gewerkt worden om in de gemeente in dit opzicht tot een mentaliteitsverandering (of liever gezegd: bekering) te komen?